

Interpretace autora (x myšlenky)

Jsou zásadně možné – pochopitelně v čisté podobě – dvě cesty, dva způsoby, jak se zabývat jinými mysliteli (ať už současnými nebo i nejstaršími): jeden způsob spočívá v maximálním myšlenkovém „prožití“ myšlenky druhého myslitele, tj. v soustředěném pokusu se vmyslit do toho druhého, a to zároveň s sebou nese jakousi předem „nastavenou“ pozitivitu, tj. nejen receptivitu, ale přejné porozumění. Tam, kde jde o porozumění a interpretaci druhého myslitele z něho samého resp. z jeho vlastních východisek, je to velmi účinný způsob, jehož rubem ovšem je ztráta nebo alespoň „vyčlenění (vytknutí) před závorku“ vlastních myslitelských pozic a tudíž jistá nekritičnost v přístupu k druhému mysliteli. A potom je tu ještě druhá cesta, která chce druhému mysliteli porozumět z distance vůči jeho vlastním východiskům a principům. K čemu je pak takové porozumění z distance, tedy bez apriorně pozitivní otevřenosti vůči tomu, co onen myslitel nabízí a podává? Nejen lidé všeobecně, ale také a především myslitelé, zejména pak filosofové jsou chybní a propadají omylům, ve svém zkoušení různých možností a metod se často dostávají na scestí, které zdaleka ne vždycky sami nahlédnou a prohlédnou. Porozumění z distance si proto z chyb a omylů druhých myslitelů bere příklad, aby se samo napříště stejným nebo podobným chybám umělo vyhnout. Tato starost však není první starostí myslitelů-interpretů, kteří se především obávají, aby druhým myslitelům neporozuměli špatně, a přitom mají na mysli: špatně vzhledem k tomu, jak to „myslili“ právě oni myslitelé sami. Interpretovým kritériem je myšlenka interpretovaného autora; naproti tomu nejvyšším kritériem kritikovým je sama pravda a světlo pravdou na druhého myslitele i jeho myšlenky vržené. Vyvážit a přivést k souhře a spolupráci tyto dva od sebe odchylné přístupy je velmi nesnadné. Rezignovat na tento pokus je však nanejvýš problematické, protože se kriticky interpretující myslitel v obou extrémních zjednodušeních a přímo redukcích proviňuje proti pravdě: buď líčí myšlenky druhého myslitele bez ohledu na jejich pravdivost, anebo ukazuje chybné cesty a scestí bez ohledu na to, že se jich kritizovaný autor nedopustil. Posoudit druhého myslitele je proto velmi obtížná záležitost, které se musí zúčastnit celá řada interpretujících i kritizujících myslitelů, a obvykle ne pouze v jedné generaci, nýbrž i po několik generací (tím více generací, čím je myslitelsky onen interpretovaný a kritizovaný autor hlubší a mocnější). Proto také má hluboký a nejenom metaforický smysl mluvit o „životě“ myšlenek a myšlenkových koncepcí a staveb ještě i po smrti těch, kdo je přivedli na svět a do dějin.

(Bonn, 920628-2.)